अनुक्रमांकः ....
निरीक्षकस्य हस्ताक्षरम् ....

Paper Code
MAS 102

पतञ्जलिविश्वविद्यालयः

परीक्षा – दिसम्बरमासः – 2017

एम.ए. संस्कृतम्, (सत्रम् : प्रथमम्)
व्याकरणं भाषाविज्ञानञ्च

समयः – होरात्रयम् **अधिकतमाङ्काः – 70**

निर्देशः अस्य प्रश्नपत्रस्य सप्तत्यङ्काः निर्धारिताः सन्ति। इदं प्रश्नपत्रम् 'क' 'ख' 'ग' इत्याख्येषु त्रिषु खण्डेषु विभक्तं वर्तते। प्रत्येकखण्डे प्रदत्तानां विस्तृतनिर्देशाणामनुसारेणैव प्रश्नाः समाधेयाः।

खण्ड–क
(दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः)

निर्देशः 'क' खण्डे पञ्चदीर्घोत्तरीयाः प्रश्नाः प्रदत्ताः सन्ति। प्रत्येकप्रश्नाय पञ्चदशाङ्काः निर्धारिताः वर्तन्ते। एतत्पञ्चप्रश्नेषु त्रयः प्रश्नाः एव समाधेयाः। **(3×15=45)**

1. भाषाविज्ञानस्य परिभाषाः तत्क्षेत्रञ्च सविशदं प्रतिपादयत।
2. भाषापरिवर्त्तनस्य कारणानि सविस्तरं विवेचयत।
3. अग्रलिखितानां रूपसिद्धिः कार्या सूत्रनिर्देशपुरस्सरम् – (3×5=15)
   रामाणाम्, मतीः, राज्ञाम्।
4. अग्रलिखितानां रूपाणां सिद्धिः कार्या – (3×5=15)
   भवेयुः, अघसत्, भिन्नः
5. अग्रलिखितानां सूत्राणां व्याख्या कार्या – (3×5=15)
   वृद्धिरेचि, तुल्यास्यप्रयत्नं सवर्णम्, एङि पररूपम्, बहुवचने झल्येत्, मिदचोऽन्त्यात्परः।

खण्ड–ख
(लघूत्तरीयप्रश्नाः)

निर्देशः 'ख' खण्डे षड्लघूत्तरीयप्रश्नाः प्रदत्ताः सन्ति। प्रत्येकप्रश्नाय पञ्चाङ्काः निर्धारिताः विद्यन्ते। एतेषु केवलं चत्वारः एव प्रश्नाः समाधेयाः। **(4×5=20)**

1. भाषाणाम् आकृतिमूलकं वर्गीकरणं विवेचनीयम्।
2. भाषायाः परिभाषां वैशिष्ट्यञ्च वर्णयत।
3. अग्रलिखिते रूपे साधनीये – हरये, रमायाः । $(2\times2\frac{1}{2}=5)$
4. अग्रलिखितयोः सिद्धिः कार्या – भवानि, सन्तु । $(2\times2\frac{1}{2}=5)$
5. अग्रलिखिते सूत्रे व्याख्येये – भवतेरः, हलोऽनन्तराः संयोगः । $(2\times2\frac{1}{2}=5)$
6. अग्रलिखिते सूत्रे व्याख्येये – वाह ऊठ्, असिद्धवदत्राऽभात् ।

खण्ड-ग
(वस्तुनिष्ठप्रश्नाः)

निर्देशः 'ग' खण्डे वस्तुनिष्ठप्रश्नाः प्रदत्ताः सन्ति। प्रत्येकप्रश्नाय अर्द्धाङ्कः निर्धारितः वर्तते। अस्मिन् खण्डे प्रदत्तानां सर्वेषां प्रश्नानाम् उत्तरणमनिवार्यमस्ति । (10×0.5=05)

1. धात्रंशः अस्मिन् शब्दे कतमः सन्धिः?
   (अ) यण्सन्धिः (ब) अयादिसन्धिः
   (स) दीर्घसन्धिः (द) पररूपसन्धिः
2. एतन्मुरारिः अत्र केन सूत्रेण तकारस्य नकारादेशः ?
   (अ) झलां जशोऽन्ते (ब) ष्टुना ष्टुः
   (स) स्तोः श्चुना श्चुः (द) यरोऽनुनासिकेऽनुनासिको वा
3. रामैः इत्यत्र भिस ऐस् केन सूत्रेण भवति ?
   (अ) अतो दीर्घात् भिस ऐस् (ब) अदन्तात् भिस ऐन्
   (स) अतो भिस ऐस् (द) रामाद् भिस ऐस्
4. पथिन् शब्दस्य पञ्चम्येकवचने किं रूपम् ?
   (अ) पथात् (ब) पथः
   (स) पन्थः (द) पन्थात्
5. बभूव अस्मिन् शब्दे द्वित्वं केन सूत्रेण भवति ?
   (अ) सन्यङोः (ब) श्लौ
   (स) लिटि धातोरनभ्यासस्य (द) चङि
6. अत्तात् कस्य लकारस्य रूपम् ?
   (अ) लङ् (ब) लोट्
   (स) लुङ् (द) विधिलिङ्
7. सार्वधातुकमपित् सूत्रं किं कार्यं करोति ?
   (अ) कित्वत् (ब) वृद्धिनिषेधम्
   (स) णित्वत् (द) ङित्वत्
8. भवतु इत्यत्र केन सूत्रेण उकारादेशो भवति ?
   (अ) एरुः (ब) भवतेरः
   (स) भवतेरुः वक्तव्यः (द) एतेरुः
9. हन् धातोः प्रथमपुरुषबहुवचनस्य किं रूपम् ?
   (अ) हन्ति (ब) हृनन्ति
   (स) घ्नन्ति (द) घनन्ति
10. शतृशानचोः प्रत्यययोः का संज्ञा ?
   (अ) सत् (ब) शत्
   (स) वसुः (द) असत्

--------------x--------------